

İŞĞALDAN AZAD EDİLMİŞ ƏRAZİLƏRDƏKİ SU HÖVZƏLƏRİNDƏ AKVAKULTURANIN İNKİŞAFI

Asif Manafov

AMEA-nın Zoologiya İnstitutu

İşğaldan azad edilmiş torpaqlarımızın maddi və mənəvi nemətlərindən, o cümlədən zəngin su sərvətlərindən səmərəli istifadə edilməsi əcdadlarımızın mirası olan bu xəzinəni öz qanları bahasına biza qaytaran şəhidlərimizin ruhu qarşısında olan vəfa borcumuzdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamına əsasən "Azərbaycan Respublikasında 2021-2025-ci illərdə akvakulturanın inkişafına dair Dövlət Proqramı"nın qəbul edilməsi, balıqçılıq sahəsində müasir biotexnologiya tiplərinin tətbiqi məqsədilə verilən qərarlar işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə akvakulturanın kompleks inkişafının həyata keçirilməsinə real imkanlar açır. Bu ərazilərdə mövcud potensial hesabına yaradılacaq yeni akvakultura təsərrüfatları ölkəmizin iqtisadiyyatının gücləndirilməsi, davamlı inkişafı, əhalinin yüksək keyfiyyətli balıq məhsulları ilə təminatı edilməsi istiqamətində atılan müstəsna əhəmiyyətli addımlardan ola bilər.

Respublikamızda qidalılıq keyfiyyətlərinə və yüksək əmtəə dəyərinə malik bəzi balıq növlərinin artıq onilliklər boyu akvakultura şəraitində yetişdirilməsinə baxmayaraq, bu günədək daxili ehtiyatlar hesabına əhalinin balıq məhsullarına olan tələbatının təmin edilməməsinin əsaslı səbəbləri mövcuddur. Bu ilk növbədə akvakultural fəaliyyətlərdə elmi və praktik təcrübənin vəhdətinin təmin edilməməsi ilə bağlıdır. Belə ki, balıq yetişdirmə prosesinin müxtəlif mərhələlərində təkrarlanan kütləvi itkilər məhsuldarlığın kəskin azalması və istehsal edilən məhsulun maya dəyərinin yüksəlməsinin əsas səbəbidir. Ənənəvi olaraq qaçılmaz hesab edilən kütləvi itkilər adətən inkubasiya materialının keyfiyyətsizliyi, müxtəlif mənşəli biotik və abiotik səbəblər kompleksinin təsiri ilə izah edilir və elmi-praktik təcrübənin tətbiqi əsasında bu tələfatların minimuma endirilməsi imkanlarının reallığı unudulur.

Son illərdə apardığımız müşahidələrə əsasən deyə bilərik ki, respublikamızın akvakultura təsərrüfatlarında törədicilərin seçilməsi, kürünün alınması, mayalandırılması, inkubasiyanın gedişi, sürfələrin alınması, körpələrin təbii və süni qidalarla bəslənməsi prosesinin hər hansı bir mərhələsində yol verilən xəta daha sonra böyük itkilərə səbəb ola bilər. Xüsusi olaraq qeyd edilməlidir ki, akvakultura təsərrüfatlarında baş verən xəstəliklərin əsas səbəbi müəyyən edilmədən müxtəlif dərman preparatlarının geniş tətbiqi ilə aparılan profilaktik və mübarizə tədbirləri ənənəvi problemlərin dərinləşərək həlli mümkün olmayan hala gəlməsi və kütləvi itkilərin həcmi daha da artmasının başlıca səbəblərindəndir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdəki su hövzələrində akvakulturanın inkişaf etdirilməsinə dair Dövlət Proqramına əsasən, balıq xəstəliklərinin diaqnostika, müalicə və profilaktikasına aid tədbirlərin beynəlxalq təcrübə əsasında təkmilləşdirilməsi, akvakultura təsərrüfatları arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsi, əmtəə balıqçılığı sahəsində elmi araşdırmaların aparılması, balıq xəstəlikləri üzrə risklərin təhlili sisteminin formalaşdırılması, akvakultura sahəsində kadrların hazırlanması və məsləhət xidmətlərinin təkmilləşdirilməsi, mütəxəssislərin bilik və bacarıqlarının artırılması, mütəmadi təcrübə mübadiləsi kimi tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə bu ərazilərdə yaradılacaq akvakultura təsərrüfatlarında ən yüksək nəticələrə nail olmaq mümkündür.